

Vilja Palkama

LT, erikoislääkäri
Hyks, ATEK, Naistenklinikka
vilja.palkama[at]hus.fi

KAIKISTA TÄRKEINTÄ ON PUUTARHANHOITO

– eikä sekään ole niin tärkeää.

► On vaikea tarkalleen sanoa, milloin puutarhavirus sai otteensa minusta. Jo lapsuudessani 70-luvun alussa kiertelin vanhempieni kanssa itäsuomalaisen pikkukaupungin omakotitaloalueita aitojen yli kurkkien ja istutuksia ihastellen. Noista kesäiltojen leppoisista kävelyretkistä jäi hyvä muisto, joka varmasti herkisti minut tartunnalle. Murrosikäisenä ärsyynnyin isäni kasviharrastuksista ja hänen halustaan osata kukkien latinankieliset nimet, mutta myöhemmin olen joutunut myöntämään noidenkin tietojen tarpeellisuuden. Eräissä perinteisissä puutarhamyymälöissä perennat järjestetään edelleen latinankielisen nimen aakkosjärjestyksen mukaisesti. Yritä siinä sitten löytää särkyneen sydämen taimi, jos et tiedä, että se löytyy D-kirjaimen kohdalta...

Kerrostaloasuminen opiskeluaikana ei tehnyt minusta viherpeukaloo. Nykyisin puutarhalehdet pursuavat ideoita, joilla ankeat betoniparvekkeet muutetaan viherhuoneiksi ja hyötypuutarhoiksi tomaatti- ja chiliviljelmineen, mutta 1980-luvulla parvekkeilla kasvatettiin lähinnä kesäkukkia. Vasta muutto paritaloon ja oman pihan saaminen herättivät uinuneen puutarhanelmani. Naapurin rouvien ihmetellessä käänsimme mieheni kanssa lapiolla puolet pihamaasta ja kärräsimme

kuorma-autonlavallisen multaa parkkipaikalta, jonne kasa oli vastoin toiveitamme kipattu. Pian pensasrivi rajasi tonttiamme ja lapsuudestani tutut leimukukat ja kesäpikkusydämet kasvoivat kukkapenkissä. Alku oli vaatimatonta ja epäonnistumisiakin sattui, mutta kohtalaisen vähäisin pohjatiedoin onnistuin pitämään muutamia kasvit hengissä. Jo tuolloin tapoihini kuului aamukierros pihalla tiluksia tarkastellen ja yksi voimakaimmista muistoistani liittyykin alkusyksyn aamuun, jolloin silmiäni eteen aukeni kauhea näky. Olin monena päivänä ylpeänä ihastellut vaaleanpunaisena hattararivistönä kukkivia syyshortensioitamme, joiden istutuskuoppien kaivamisesta oli mieheni kanssa käyty tahtojen taistelua. Kukinta oli kuitenkin upea, kunnes yhtenä aamuna näin nurmikolle sikin sokin sinkoutuneet kukat. Ensin en saanut henkeä ja sitten aloin huutaa. Uhkasin tekeväni jauhelihaa niistä riiviöistä, jotka olivat silpuneet kukkani. Mies sai minut vähitellen rauhoittumaan, mutta vei pitkän aikaa ennen kuin pystyin hymyillen kuvittelemaan, kuinka hienosti kukkani ovat lentäneet pikkupoikien keppien sivalluksista.

Lasten syntymä, oma erikoistumiseni ja liikunnalliset harrastukseni hillitsivät vuosien ajan puutarhainnostustani, mutta noin kolmetoista

vuotta sitten muutimme 1970-luvulla rakennettuun omakotitaloon, jonka piha oli onnekseni ollut vuosien ajan varsin vähällä hoidolla. Huonokuntoista nurmikkoa oli runsaasti ja muutamat marjapensaat olivat peittyä heinikkoon. Ensimmäisenä kesänä polvileikkauksesta toipuesani lähinnä tarkkailin, mitä kasveja pihalle nousee ja mihin aikaan aurinko paistaa pihan eri osiin. Hankin pari alan perusteosta, ”Suomalainen perenna-käsikirja” ja ”Otavan puutarhakirja”, ja ilmoittauduin työväenopiston puutarhansuunnittelukurssille. Puutarhaharrastukseen kuuluu oleellisena osana oman reviiirin haltuunotto. On ikävää, jos piha näyttää valmiilta, muttei tunnu omalta. Jotkut tilaavat ammattilaisen tekemään ja toteuttamaan pihasuunnitelman, toisten mielestä taloa ympäröivä tasainen nurmikko on paras ja helppohoitoinen. Minusta on ollut antoisaa itse etsiä ideoita ja suunnitella väriyhdistelmiä ja pihanäkymiä. Kaunis nurmikko vaatii säännöllistä leikkaamista vähintään kahdesti viikossa ja kenelläpä olisi kesällä siihen aikaa!

Perusideani puutarhasuunnittelussa on ollut helppohoitaisuus, mitä mieheni ei varmasti usko... Istutuspuuhissa kasvien valo-, kosteus- ja happamuusvaatimusten huomiointi on vähentänyt huomattavasti >>

Perusideani puutarhasuunnittelussa on ollut helppohitoisuus.

kitkemis- ja kastelutyötä ja nurmikon korvaaminen kukkapenkeillä ja maanpeittoperennoilla on tuonut muotoja ja värejä pihaan. Mutta nurmikon muuttaminen kukkapenkiksi ilman työkoneita on raadollista puuhaa: lapiolla maapaakku ylös, ravistelua, mullat takaisin maahan ja heinätipu juurineen kompostiin. Nopeasti jouduin rakentamaan kolme kompostikehikkoa tontin kulmalle ja sain äitienpäivälahjaksi talikon. Maan pinnassa puuhastelu oli terapeutista, mutta aikaa vievää ja selälle käyvää. En saanut muuta perhettä innostumaan asiasta. Kuitenkin tuloksia alkoi parin vuoden kuluessa näkyä. Kirsikkapuun luona ei enää kyyristellä ruohonleikkuria työntäen vaan

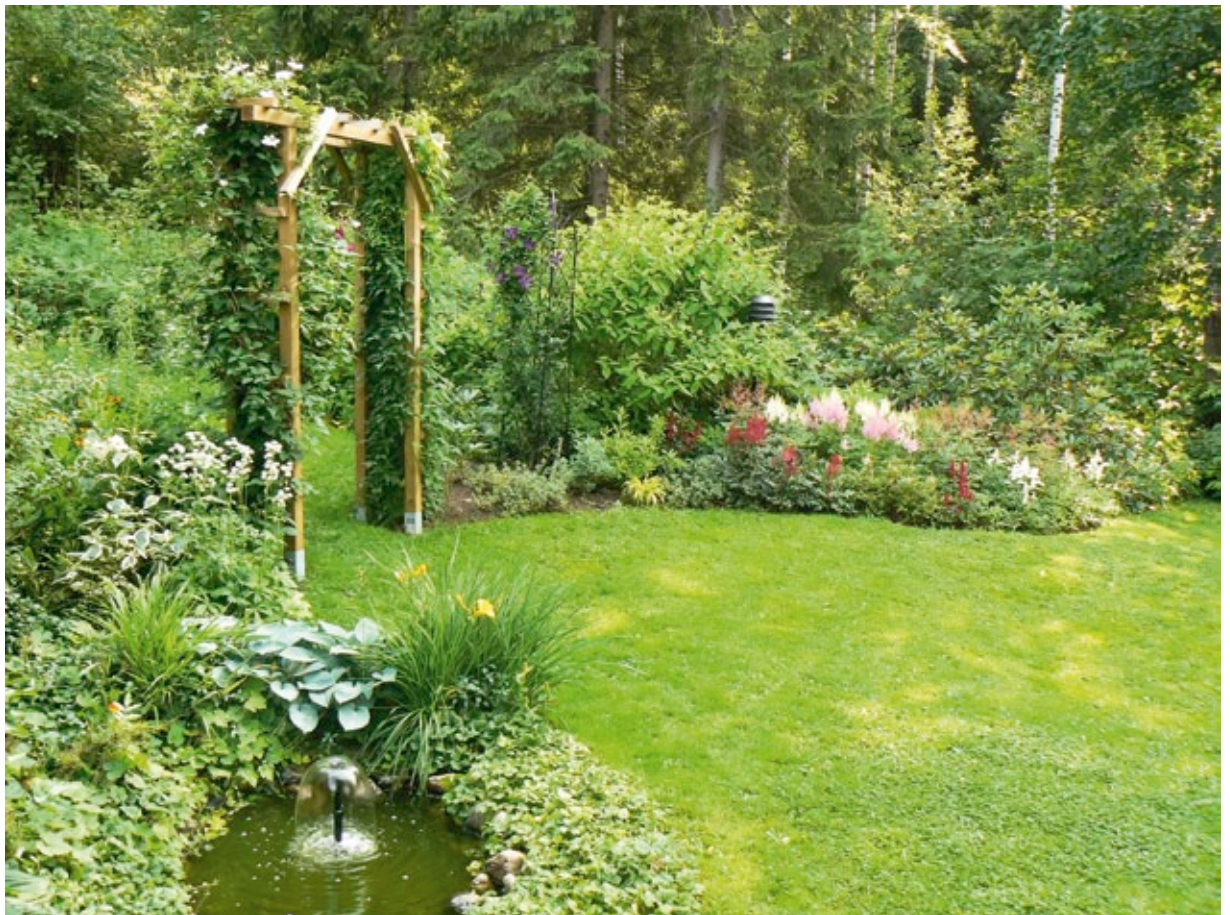
oksien alla maanpintaa peittävät kevästä syksyyn vuorollaan kukkivat perennat. Talon varjoisalla pohjoispuolella viihtyvät mm. kotkansiivet sekä alppiruusut ja aurinkoisemmille alueille levittyvät nurmikosta tarkasti rajatut kukkapenkit. Suosikkikasvejani ovat helppohoitoiset esikot, loistosalviat, pionit ja kurjenpolvet. Myös kärhöt kukkivat ihanasti ja pitkään, mutta ne vaativat ravinteita ja kastelua lähes viikoittain.

Talvi on hyvää aikaa suunnitella istutuksia ja kukkapenkejä. Puutarha-aiheisia lehtiä on runsaasti, kirjastosta löytyy pitkä rivistö kauniita kuvakirjoja ja netin kautta on helppo tutustua myös ulkomaisiin puutarha-kohteisiin. Aito puutarhaharrastaja

aloittaa varhain alkukeväällä siemenluetteloiden plaraamisen ja viimeistään maaliskuuhuhtikuussa purkeista nousee

hentoisia taimia, joita kastellaan, silitellään, koulitaan ravinteikkaampaan multa, kannetaan pihalle ja taas pihalta sisälle pakkasyön uhatessa. En omista kasvihuonetta, lasiterasia enkä edes taimikasvatukselle otollista sopivan viileätä ikkunallista autotallia. Yhdeksäntoista daalian taimen kantaminen pihalle päivystyspäivän aamuna ei ollut minulle ongelma, mutta ylimääräistä stressiä tuli siitä, muistaisiko kukaan kotiväestä nostaa purkkeja illalla sisälle. Niinpä olen vuosien varrella vähentänyt esikasvatettavien kukkien määrää ja tyytynyt hankkimaan terhatat taimet taimitarhoilta, puutarhamessuilta ja jakopaloina muilta puutarhaharrastajilta. Pitkän harmaan talven jälkeen pää meneekin herkästi pyörälle tarjolla olevista ihanuuksista, mutta yritän välttää heräteostoksia, koska väärän väriselle tai kokoiselle kasville on ikävä etsiä paikkaa. Toki yllätyksiä voi tulla myös tarkasti suunnitelluista hankinnoista. Muutama vuosi sitten

Taistelu vuohenputkia ja etanoita vastaan on loputonta, mutta on tärkeää välillä istahtaa ja vain nauttia puutarhan väreistä, äänistä ja tuoksuista.

kesälomareissulta palattuamme löysin rosa-sini-sävyyisen kukkapenkkin keskeltä keltaisena kukkivat ruusut, jotka olin alkukesästä hankkinut. Taimitarhalla nimikyltit olivat vaihtuneet. Ensijärkytyksen jälkeen en raaskinut nyhtää kauniisti kukkivia väärän värisiä ruusuja ylös, vaan istutin valkoisia kukkia vaaleanpunaisten ja keltaisten väliin estämään väristiriitaa.

Jo alkuvuosina aloin pitää excel-taulukkoa kaikista istutuksistani, suomeksi ja latinaksi, oppiakseni tunnistamaan lajikkeita ja pysyäkseen edes jotenkin kärryillä pihan kasveista. Erilaisia tulppaaneja listalla on 46 (tein muutama vuosi sitten opintomatkan Hollannin Keukenhofiin) ja itse istuttamiani kasvilajeja on yhteensä noin 370 heinät ja pensaat mukaan lukien. Puutarha-aiheiset kirjat, messut ja puutarhavierailut ovat synnyttäneet tarpeita, joiden täyttämässä satojen kilometrien ajomatkatkaan eivät ole esteenä. Toki Uudellamaalla tarjonta ja kasvatusolosuhteet ovat varsin hyvät. Helsingissä Kätilöopiston sairaalan lähistöllä sijaitsee ehkä Suomen laajimman valikoiman omaava kärhöihin erikoistunut Sofianlehto Puutarhakeskus (www.sofianlehto.com). Puutarha Nikkareilta (www.taimia.fi) ja Muhevaisesta (www.muhevainen.fi) olen aina saanut hyvää palvelua. Siemeniä on myös helppo tilata netin kautta ulkomailta, taimia ja liljansipuleita olen tilaillut kotimaisista puutarhaliikkeistä.

Kaikki toteutukset ja kasvivalinnat eivät ole aina osuneet kohdalleen, mutta onneksi perennoja on yleensä mahdollista siirtää ja tappiotkin kuuluvat harrastuksen luonteeseen. Vietämme kesäloma-ajastamme suurimman osan poissa kotoa ja muuttaman helteisen ja vähäsateisen kesän jälkeen osa istutuksista on täytynyt vaihtaa. Päädyin mm. siirtämään metsän reunaan kallonauhukset, joiden nuuhtaneet suuret lehdet varmasti paljastivat poissaolomme ohikulkijoille. Kesälomamatkaa edeltävänä iltana olen yleensä kastellut maan läpimäräksi ja tuikannut vedellä täytettyjä viinipulloja alassuin multa ongelmakasvien juurelle. Syksyllä unohtuneita tyhjiä

viinipulloja sitten löytyy perennapenkeistä – voi miten holtitonta elämää tässä huushollissa on vietetty!

Puutarhaharrastus ei tietenkään rajaudu pelkästään kasveihin. Puutarhan rakenteet, vesiaiheet ja koristeet täydentävät pihanäkymää. En kuulu puutarhatonttujen ystäviin, mutta hankittuani kirjat ”Suihkulähteet ja vesiaiheet puutarhassa”, ”Kotipihan puurakenteet”, ”Risuja ja rautalankaa” ja ”Betoni – hauska harrastus” päätin kokeilla osaamiseni rajoja nikkaroinnin alalla. Liotin ja pehmensin ylösalaisin käännetyssä suksiboksissa kolmemetrisiä pajunvitsoja, joista kuparilangan avulla näpersin pihataidetta. Poikani suosiollisella avustuksella kaivoin montun suihkulähdettä varten ja kärhöille rakentelin puutavarasta pergolan ja köynnösportin. Betonimössöstä valoin koristepalloja ja vateja. Pari vuotta sitten toteutin unelmani aamuauringon terassista, jota lankoni kyllä hieman vähätellen arvioi ihan hyväksi kylpytynnyrin pohjaksi. Turveharkoista kyhäämäni yrtti-kasvimaa odottaa tänä syksynä peruskorjausta; ympäröivästä nurmikosta karanneet heinät ovat tunkeutuneet ikävästi harkkoihin, jotka todennäköisesti joudun korvaamaan puurakenteilla. Sammaloituneista harkoista aion sitten rakennella jotain muuta...

Virpi Suutarin ohjaama dokumentti ”Eedenistä pohjoiseen” kuvaa hienosti erilaisia puutarhaharrastukselle omistautuneita pariskuntia. Puutarhanhoito onkin harrastus, joka sopii monenlaisille ihmisille. Yksi nauttii luonnonmukaisesta villistä kukkakedosta, toinen ihastelee geometrisesti rajattuja kukkapenkkejä, kolmas kokee omakseen pelkistetyn japanilaishenkisen puutarhan. Harrastus voi olla luonteeltaan sosiaalinen alueellisten puutarhayhdistysten kautta, mutta myös itsenäinen harrastaminen on mahdollista. Minulle puutarhanhoito on harrastus, jota en ota liian vakavasti. Taistelu vuohenputkia ja etanoita vastaan on loputonta, mutta on tärkeää välillä istahtaa ja vain nauttia puutarhan väreistä, äänistä ja tuoksuista. ■

